

Slovenski List.

Neodvisno slovensko krščanskosocijalno glasilo.

Štev. 27.

V Ljubljani, v soboto 9. aprila 1898.

Letnik III.

„Slovenski List“ izhaja v sobotah ob 11. uri dopoldne. — **Naročnina** je za vse leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold. Vsaka številka stane 6 novč. — **Dopisi** pošiljajo se uredništvu „Slov. Lista“ v Ljubljani. — **Nefrankovani dopisi** se ne sprejemajo; rokopisi se ne vračajo. — **Naročnina, reklamacije in oznanila** se pošiljajo uredništvu „Slov. Lista“ v Ljubljani. Uredništvo in upravnništvo sta v Ljubljani, **Gradišče štev. 15.** Uradne ure od 10. do 12. dopoldne. — **Oznanila** se računajo po navadni ceni.

Tvoj je vstajenja dan!

Umolknil so strašilni klopotci in brenčave raglje; nehali so ž njimi „Boga strašiti“. Zadnje dni velikega tedna nas je njih drdranje živo spominjalo ropota in šuma, katerega so gnali sovražniki, ko so našega Odrešenika vjeli in ga vedli v smrt. Pretresljivi so ti dnevi za katoliškega kristjana. Zavezani so blagoglasni zvonovi in strašno klopotanje, ki se razlega iz zvonikovih lin, nas nehoté v duhu prestavlja pred ono čudno dogodbo, ko je zmagala krivica nad pravico, ko se je izpolnila želja zaslepljenemu ljudstvu, kričečemu: „Križaj ga! Smrti je vreden!“

Da, umrl je! A krivica ni zmagala za vedno. Krivična smrt je zmago slavila komaj tri dni. Vstal je Pravičnik častitljiv iz groba, vstal iz lastne moči, vstal k novemu, lepšemu življenju. Odtod radost danes med vsemi ljudmi, ki nosijo v srcu krščansko pravičnost. Zato veselo done zvonovi na veliko noč in čustva radosti se javljajo v lepih pesmih krščanskega ljudstva, katero slavi častito zmago pravice nad krivico, zmago življenja nad smrtjo. Kristus je vstal, aleluja!

Veliki petek traja pa za naš ubogi, a pravični narod slovenski že dolgo, dolgo. „Smrti je vreden!“ mu kriče sovražniki od vseh strani. Da siravno dobri slovenski narod še ni delal nikdar nikomur krivice, vendar ropotá vse proti njemu in mu grozi s smrtjo. Tolpi paglavcev, ki veliki teden „Boga straše“, so bili podobni Schönererjanci in drugi nemški poslanci, ko so besno ropotali leto in dan po dunajski zbornici. Smejal bi se jim človek, ko bi ne vedel, da iščejo le sredstev za izvršitev zlobnega svojega namena. Smrt želé slovanskim narodom, ko zahtevajo zakon, da naj postane nemščina državni jezik, a v prvi vrsti hočejo udušiti mali narod slovenski. Že se razlegajo ob vsi meji krasne slovenske zemlje hreščeči kriki zmage pijanih in

drzno prodirajočih tujcev, od vseh strani se glasi: „Nema pravice obstoja! Naj izgine Slovenec!“

Toda izginiti še noče ta sicer mali, a vendar čvrsti narod s površja zemlje. Rad bi še živel in prepričan je, da ima po naravi in zakonu zajamčeno pravico do življenja, kakor drugi narodi v Avstriji. Vse moči napenja slovenski narod, da bi vstal iz mrtvila. Nihče mu ne pomaga, vstati tedaj hoče iz svoje moči, s silo svojih talentov. Kakor glas iz višjega sveta mu done v predramljeno dušo prav o veliki noči, ko se spominja vstajenja Kristusovega, blagodejne besede pesnikove:

»Le vstani, vborni narod moj,
Do danes v prah teptan!«

Da, vstati hočemo iz svoje moči! Le zbrati in v pravi smeri pokazati se mora vsa ta moč domača. In kako? Da bi se naslanjali na tujca, ki nam drži nastavljeno sulico na prsi? Da bi se péhali s teptanjem tega, kar je bilo sveto očetom našim? Da bi drobili našo moč v strankarskem prepiru? — Ne in ne! To bi nam še-le pospešilo gotovo narodno smrt.

„Viribus unitis!“ — to bodi naše geslo za vstajenje! Da prej pride vstajenje našega naroda, premagati moramo še marsikatero svojo slabost in mesto nje postaviti odločnost ter narodni ponos. Izginiti mora plahost v uradih, kadar se nas hoče pitati z odloki v tujem jeziku. Izginiti mora uljudnost v prodajalnicah, kadar vidimo, da mož, ki grabi naš denar, nam dela račune v tujem jeziku. Izginiti mora neumestna obzirnost, da ne bomo na primer, kadar stopamo v železniški voz, sopotnike (in včasih celo domačine, meneč da so tujci) pozdravljali z „Guten Tag!“, „Ich habe die Ehre!“ in „Buon giorno!“ prav kakor bi bili mi člani manjvrednega naroda, vsak Nemeč in Lah in sploh tujec, ki se vozi po naši lepi zemlji, pa naš gospod.

Ko odpravimo vse te in druge napake, katere spoznajmo nad seboj po dobrem izpraševanju svoje narodne vesti, potem kmalu napoči

— naj sovražnik vali na naš grob tudi težke skale — oni od vseh rodoljubov težko pričakovani in tolažbe polni dan, katerega obeta pesnik prorok našemu narodu, kličeč:

»Tvoj je vstajenja dan!«

O spravnih pogodbih.

(Konec.)

Točke XI—XIII spravnih pogodb se pečajo z nekaterimi gospodarskimi prepornimi vprašanji in določujejo:

- 1.) Snovanje novih denarnih zavodov v krajih, kjer že kateri posluje — izvzemši deželno stolno mesto Ljubljana — se po mogočnosti ovira.
- 2.) Oba kluba se zavezujeta, delovati na to, da se snovanje konsumnih društev omejuje na kraje, kjer je slovenski živelj v boju z inorodnim življem, ali kjer domača trgovina ne vstreza potrebam konsumentov.
- 3.) Oba kluba obvezujeta se, da bodeta skupno delovala za snovanje kmetskih in obrtnih produktivnih zadrug po vseh večjih krajih dežele kranjske.

Glede teh treh točk imamo pristaviti sledeče:

Na Kranjskem imamo tri vrste posojilnic. Starejše po sistemu Schultze-Delitsch, in mlajše po sistemu Rajffisenovem, in vrh tega je neka druga domača kombinacija Schultze-Rajffisenovega sistema, katero sta sestavila gg. Endlicher in dr. Volčič. Ta zadnji sistem je podoben Rajffisenovemu.

V spravnih pogodbih bi bilo pač umestno naglašati, da je potrebno spraviti posojilnice, in to ne samo kranjske, ampak sploh vse slovenske, v skupno močno organizacijo. Povedati bi pa bilo tudi treba, da je skupna organizacija vseh posojilnic toliko časa neizvedljiva, dokler bomo imeli tako različne in nasprotujoče si sisteme posojilnic uvedene. In tu bi bila pogumna in odločna beseda na mestu, da posojilnice starega

Solnce.

Velikonočna fantazija.

Tu gori sedim na odprti višini, odkoder se vidi tako daleč do sinjih gorá . . . Vesoljni svet se koplje v zlatem solncu; iz dalje se svetijo v njem mestne strehe; jasne niti plešo pred mano po zraku; nad mano solnce, ki ga željno pije duša, ob meni solnce . . . solnce povsod . . .

In tja gor mi plove oko, kjer sije vir vsega življenja! Ob meni dehte pomladni cvetovi, ptičje petje se glasi po ozelenelih grmičih, vetrič igra po mladih vejah . . . Jaz pa gledam bele oblačke v sinji višini — — više, čimdalje više mi sili misel v brezkončnem prostoru, do prestola božjega!

Duša moja želi govoriti z Bogom! —

Tukaj si torej Ti, stvarnik. duše moje, stvarnik zemlje, stvarnik solnca! Oko mi trepeče ob Tvojem pogledu, toda duh se pomlaja ob Tvojem solncu. Daj, migni, smem li govoriti s Teboj? Mignil si . . . Jasen žarek je šinil iz solnčnih višin . . .

Zdaj, duša moja, govori z Bogom . . .

Kako majhna se vidi zemlja odtod iz brezmejne razdalje! Drobna pika v vsemirju. Ali moje oko je bistro ob božjem prestolu. Jasno

vidim pred sabo nizek hrib, in križi trije stoje na njem. In s srednjega križa se spušča brezkončna svetloba po zemlji . . . Zdajci — razbičanemu mučeniku na križu se izvije poslednji dih, in glej . . . zemlja poka, solnce je zatemnelo, grobovi se odpirajo, mrličji vstajajo. In kričanje čujem: „To je bil resnično Sin božji!“

Duša moja, govori z Bogom . . .

In duh moj je tako lehak, tolikanj blažen! Kar ga je pritiskalo k tlom, to je zdajci padlo raz njega. Kar ga je skrunilo, vse je izginito v hipu, ko je izdihnil mučenik spodaj na griču. Solnce sije name, v solncu se koplje moj duh . . .

Tako govori duša moja z Bogom v solnčnih višinah!

In Ti, Bog, Ti sam si solnce sveta. Solnčen je Tvoj obraz, solnčen je Tvoj nasmeh, solnčni žarki se Ti pleto okolo svete glave. In solnčna ljubezen do človeštva se razliva na zemljo. Tvoj edinorojeni Sin je bil tisti, ki je umrl na križu!

In glej, položili so ga v skalnat grob in velik kamen so zavalili pred grobna vrata.

Duša moja govori z Bogom. Vstal je iz groba. Rešitelj vesoljnega človeštva je premagal smrt. Življenje kali. Življenje klije. Življenje rase, rase . . . više, krepkeje. In k solncu sili člo-

veštvo, s solncem se poji . . . To solnce pa si Ti, moj Bog. Ti, s katerim govori duša moja . . .

Sem li v nebesih, sem li na zemlji? Ne zavedam se. Minila so stoletja in še stoletja. Gledam Te pred seboj. Ali sam nisem več. Tisoč in tisoč ljudij se giblje okolo mene. Nikoli jih nisem videl. Vse človeštvo gledam pred seboj . . . In vsi obračajo obraz proti Tebi, razprostirajo roke proti Tebi, šepetajo slavo Tebi . . . In Tvoje solnce sveti nanje, na njih telo, globoko v zadnji prostorček njih srca . . .

In enoglasno petje zveni po vsemirju:

Solnce, solnce, solnce!

Na zemlji sem. Na višavi sem, odkoder se vidi daleč v nebo. Daleč pred sodni prestol. In ptičje petje čujem ob sebi: Solnce! In cvetice poleg mene šepetajo: Solnce! In črviček ob stezi vzdise: Solnce! In studenec žubori: Solnce! In oblački gori nad mano dihajo: Solnce! In jaz sam, ki govorim s Tabo, moj Bog, jaz sam kličem: Solnce!

In vsa misel moja kliče: Solnce!

In vse bistvo moje prosi: Solnce!

Ne teme, Ti solnčnojasni stvarnik moj, ne daj nam teme!

Človeštvo vstaja — daj mu solnca!

Človeštvo rase — daj mu solnca!

Schultze-Delitschevega zistema dandanes nič več ne zadostujejo, ker ne služijo občemu blagru, ampak le nekaternikom. Da se pa nas ne razume napačno! V krajih, kjer smo v boju z drugorodnim življenjem, kjer se hočemo otresti odvisnosti od tujega kapitala, so take posojilnice v narodnem oziru jako dobre in važne. V krajih pa, kjer ni tujega življa, so take posojilnice v gospodarskem oziru manj vredne, kakor pa Raiffeisenove, oziroma Endlicher-Volčičeve. Naj navedem par primer. Posojilnica na Vrhniki je ustanovljena po starem sistemu. Ima približno 40 deležev po 100 gld., tedaj akcijskega kapitala 4.000 gld. Posojilnica se je v teku let jako razvila, da ima več tisočev rezervnega zaklada in da daje zadrušnikom vsako leto jako čedne dividende. Ti maloštevilni zadrušniki naredijo s posojilnico, kar hočejo. Ako se jim danes zljubi, lahko se razdružijo in razdele ves masni rezervni zaklad med saboj, ker jim posojilnična pravila tega ne zabranjujejo. Jednako je s posojilnico v Metliki. Ta si je nabrala tudi jako mnogo premoženja in zadrušnikom te posojilnice se je v „Slovencu“ že parkrat očitalo, da si dele med saboj jako lepe dividende, ne da bi mogli to dejstvo ovreči. So pa tudi posojilnice tega sistema, ki dajo za dobrotvorne in narodne svrhe vsako leto lepe podpore, a to se ne sme šteti v zaslugo pravilom posojilnice, temveč možem, ki so v posojilnici merodajni in gledajo pri zavodu v prvi vrsti na občo korist, ne pa na svoje dividende.

Te posojilnice so kapitalistično-egoistični denarni zavodi, ki dandanes, ko se tudi denarna podjetja socializirajo, niso več umestni. Ako vodstvo jedne ali druge stranke dela na to, da imajo posojilnice te vrste v svojih okrajih monopol in se niti boljši denarni zavodi proti njim snovati ne smejo, je to z gospodarskega in socialnega stališča napačno.

Ta točka XI. ne bode držala, saj se je pred kratkim pokazalo v Ribnici, da socialno-misleči možje ne odobrujejo te stare vrste posojilnic in malo je manjkalo, da posojilnica v Ribnici ni dobila konkurenčnega zavoda.

Mi smo za to, da se na Kranjskem preosnujejo posojilnice stare vrste, in vodstvu obeh strank naj bi delali na to preosnovo, eventualno, kjer bi se zadrušniki ne hoteli udati, tam naj bi se ustanovila nova, duhu časa primerna posojilnica. To bi bilo jedino pravo, in točka XI. pravne pogodbe bi morala imeti ta odstavek. Tako pa je točka XI., kakor je v pravni pogodbi, popolnoma ponesrečena.

Svoj čas je razvijal na shodu narodne stranke g. notar J. Gruntar glede denarnih zavodov jako pameten načrt. Okoliš onih občanov, ki vlagajo denar, oziroma si ga izposujejo, naj ima tudi dobiček iz prometa. To je krivično, da so n. pr. pri denarju, ki se vlagajo v Kranjsko hranilnico iz cele dežele, upravnega dobička deležni

taki, ki niti ne vlagajo, niti si ne izposujejo. Največ denarja da Kranjska hranilnica iz svojega rezervnega zaklada za nemške namene. Zasluga pa ima največ slovenski kmet, da se je nabral ta ogromni rezervni zaklad.

Zato je g. Gruntar svetoval, da se ustanove občinske ali farne posojilnice in okrajne hranilnice. Upravni dobiček teh zavodov pa naj služi občekoristnim napravam v občini in okraju. Ta načrt gosp. J. Gruntarja je shod narodne stranke leta 1894. odobril, in vendar ni vodstvo te stranke niti s prstom ganilo, da bi se nekatere posojilnice, ki so v rokah njenih pristašev, v tem smislu preustrojile, in njeni pristaši so okrajni hranilnici v Radovljici odločno nasprotovali. Na Vrhniki se ne upajo pritiskati, drugače uplivni možje, ki so interesovani pri posojilnici, odpadejo od stranke. In v Metliki! Tam pa zopet ni modro iz taktičnih ozirov itak omajani mandat deželnega poslanca popolnoma porušiti.

Strankarski oziri vplivajo na razvoj naših denarnih zavodov, da se ne razvijó, kakor bi bilo želeli. Sedaj po pravni pogodbi odpadejo saj deloma skrbi za te ljube mandate, a celo sedaj dvomimo, da bodé v tem oziru postalo živahnejše, ker pravna pogodba zagotavlja vsem posojilnicam monopol v njihovih okrajih.

Glede konsumnih društev in produktivnih zadrug pa je naše mnenje na kratko to-le. V krajih, kjer mnogo delavskega ljudstva večino živil mora kupovati, a malo prideluje, v takih krajih so konsumna društva na mestu. V krajih pa, kjer kmet glavna živila prideluje doma in nekaj svojih pridelkov v denar spravlja, v takih krajih so umestne kmetijske zadruge za razpečevanje domačih pridelkov v velikem. S tako kmetijsko zadrugo zvezano je lahko tudi posredovanje za nakup takih stvari, ki jih kmet potrebuje v velikem, n. pr. vina ob žetvi in mlačvi, semen, umetnih gnojil itd. Nadrobno razprodajo specerijskega in oblačilnega blaga pa naj kmetijska zadruga ne oskrbuje, ker za take stvari je treba strokovnega znanja in trgovske naobrazbe, vrh tega je dobiček za zadrušnike jako minimalen in se le trgovce po nepotrebnem draži in vznemirja. Gotovo pa odločno obsojamo, ako bi se kje iz golih strankarskih oziró nasprotovalo snovanju potrebnega konsumnega društva, potrebnega posebnost zaradi tega, ker so dosedanji trgovci večinoma tujci in semtertja celo Židje, ki med nami bogate in dobiček porabljujejo celo v naše raznarodnje, ali pa ondi, kjer naši domači trgovci, ko so napravili med seboj nekaj kapitalistični „Ring“, nimajo nobenega usmiljenja z ljudstvom in je do krvi izsesavajo s predragim prodajanjem živil in drugih potrebščin. Dostavljamo, da je dosedaj takih krajev v naši domovini malo. Kaj nam pa pri vedno hujšem prodiranju židovstva in nemštva prinese bodoč-

nost, ne vemo. Zato se pa tudi že zdaj za vse večne čase ne sme v pretesne ojnice devati snovanje konsumnih društev.

Točka XIII., ki se ozira na produktivne zadruge za okrepljenje kmetijstva in malega obrta, je dobra, samo da bi se izvršila, a pri nas je od besedij do dela jako dolga pot.

Glavne točke pravne pogodbe smo tedaj na kratko kritično premetrili. Preostaje nam še posestno stanje.

Deželnozbornski poslanci obeh klubov so si za štiri leta vzajemno garantovali svoje mandate. Naj povemo jedno pravljico. Bili sta dve sosedni živelji sta v hudem prepiru. Jeden zelnik stal je poleg drugega. Kadar sta se sosedni srečali v zelnikih, in to je bilo šestokrat, prepirali sta se in očitali druga drugi vse mogoče napake, na zadnje sta se celo prepirali o tem, v katerem zelniku so lepše glave in manj plevela. To je trajalo mnogo mnogo let. Slednjič sta prišla gospodarja na idejo, da sta zaplankala in zagradila svoja zelnika visoko, da se niti videlo ni notri. Sedaj je bil mir. Sosedni sta še hodili prvi čas v zelnika, ju obdelovali in ruvali plevel, slednjič pa jima je postalo dolg čas v teh zagrajenih zelnikih in zanemarjali sta obdelovanje. Plevel je rasel bohotno in zelnatih glav v jeseni ni bilo. Vse je zamoril plevel. — Sosedni se nista več prepirali, ker sta se druga drugi izogibali, a da bi se manj črtili, kakor poprej, tega ni bilo. Jeza, tiha jeza in sovraštvo trajalo je še nadalje, a zelnatih glav bilo je še manj, kakor v časih, ko sta sosedni svoje sovraštvo druga drugi stresali na glavo. — To je jedna pripovedka iz naših domačih hribov. Poduk iz nje si napravi lahko vsakdo sam.

Mi pa pravimo: Ograje pri posestvih ni bilo nič treba, ako sta obe naši stranki v srcu spravljivi in ako so vodilne ideje obema: krščanstvo, slovenstvo in socialstvo. Mi smo bili vedno za slogo in složno postopanje v glavnih narodnih, gospodarskih in socialnih vprašanjih in zopet naglašamo, da smo složni prav lahko, ako delamo sebestno v teh, za Slovenstvo skrajno kritičnih časih pod geslom: narodne samobrambe.

Smo pa in ostanemo za stvarno kritiko v vseh zadevah, in zdi se nam za delo skrajno opasno, ako si ogradimo po strankah vsak svoj zelnik, češ tu nimaš ti, tam pa jaz nobene besede. Tako ravnanje je že žaljivo za svobodne volilce, ki gotovo želé presojati kandidata po njegovih zmožnostih, ne pa po pripadanju k tej ali oni stranki in na komando od zgoraj. Vrh tega nas pa tako ravnanje kaj lahko zavede v še večjo letargijo, kakor smo sedaj.

Končuje svoja razmotrivanja o pravni pogodbi kličemo še enkrat: Živelo složno delo! Obe stranki na delo!

Vse delo naše hoče solnce!
V temi bi umrlo naše telo.
V temi bi nam umrla duša.
Bog, solnce pošiljaš mrtvi zemlji — solnce pošiljaš živemu telesu!
In pošiljaš ga tudi dušnemu delu! . . .
F.

Zapiski starega Ljubljanačana.

(Nadaljevanje.)

1869, 1. januarja. C. kr. rudarski urad v Idriji se spremeni v rudarsko ravnateljstvo. Novi ravnatelj M. C. Lipold je prisegel dne 7. januarja 1869.

1869, 2. januarja. Spremeni se občinski red za Kranjsko z dne 17. februarja 1866. Po novem zakonu naj bi se snovale občine z vsaj 3000 prebivalci.

1869, 13. januarja, se spremeni § 18. volilnega reda za deželni zbor in izda se zakon, zadevajoč posledice, ako je kak deželni poslanec v kazensko sodni preiskavi.

1869, 3. marca, je bil prvi občni zbor katoliškega pol. društva v Ljubljani. Dne 7. marca 1874 je bilo društvo razpuščeno, ker je sklenilo neko resolucijo zoper konfesionalne postave.

1869, 20. marca. Cesar Franc Jožef gre mimo Ljubljane v Trst.

1869, 27. marca. Sklene se pogodba med deželo kranjsko in finančnim ministerstvom zaradi inkameriranega deželnega zaklada.

1869, v aprilu, se je začela graditi Rudolfova železnica.

1869, 12. maja. Razreši se fevdna vez še glede onih fevdov, katerih se ni tikal zakon z dne 17. decembra 1862.

1869, 19. junija. V seji občinskega sveta ljubljanskega se organizuje magistrat in se imenujejo dotični uradniki.

1869, 22. junija. Nadvojvode Ivana, ki je umrl v Gradcu 11. maja 1859, umrljivi ostanki so prišli v Ljubljano. Peljali so jih pokopat v družinsko rako na Tirolsko.

1869, 30. junija, ustanovita se okrajni sodniji v Senožečah in Kostanjevici in začneta poslovati 1. oktobra.

1869, 13. septembra. Novomeški kanonik Simon Vilfan je imenovan ondodnim proštrom. Od 14. septembra 1868 je bila proštija izpraznjena.

1869, v septembru. Ustanove se na Kranjskem obrtno-nadaljevalne šole.

1869, 2. decembra. Knezoškof Widmer je odšel v Rim na cerkveni zbor. Spremljal ga je stolni dekan dr. Pogačar. Pred odhodom je izdal knezoškof okrožnico, v kateri je predpisal, kako se je vesti duhovščini glede na novi šolski zakon.

1869, 31. decembra. Po štetvi tega dne je imela kranjska dežela 14 mest, 28 trgov, 3298 vasij in 462.273 prebivalcev. L. 1857. je bilo na Kranjskem 451.941 prebivalcev. V Ljubljani so našli l. 1869. 22.593 duš, l. 1857 jih je bilo pa 20.747.

1870, 25. januarja. Razglasi se zakon, zadevajoč šolsko nadzorstvo na Kranjskem s krajnimi in okrajnimi sveti in deželnim šolskim svetom.

1870, 15. marca. Dež. predsednik kranjski Žiga Konrad pl. Eibesfeld dobi red železne krone 2. vrste in baronstvo.

1870, 12. aprila. Ustanovi se v Ljubljani gasilno društvo. Dne 10. maja 1870 so gasilci (111 mož) prisegli gasilnemu stotniku v mestni posvetovalnici.

1870, 16. avgusta. Odšel je iz Ljubljane prvi vlak na Gorenjsko. Vozil je do Globokega.

1870, 7. septembra, so odkrili novo Marijino znamenje Matere Božje na trgu sv. Jakoba v

Iz trgovskih krogov.

V Ljubljani 5. aprila 1898.

Vaš cenjeni „Slov. List“ opozarjal je že opetovano na množični nemški življenjski v trgovskem stanu v Ljubljani. Dovolite meni nekoliko prostora, da o tej mizeriji izpregovorim par besedij.

Trgovski stan v Ljubljani je gotovo važen v narodnem in socialnem oziru. O tem vemo soditi vzlasti starejši, ki smo se vdeleževali slovenskega razvoja v Ljubljani v časih, ko so zavedne Slovence, ako so bili odvisni, preganjali kakor zajce. Tiste čase bili so slovenski trgovci, trgovski sodniki ter obrtniki oni stanovi, ki so, nezavisni od vladne sapa, stali v prvih vrstah. Južni Sokol in prerajeni ljubljanski Sokol štel je, kakor šteje tudi dandanes, med svojimi izvršujočimi člani največ trgovcev in trgovskih sodnikov. Slovenski zavedni uradniki bili so tedaj redki in še ti niso smeli javno izpričavati svojega slovenstva, da jih niso iz „službenih ozir“ pregnali iz domovine. Takrat smo bili mali in veliki trgovci, obrtniki, duhovniki in advokati, sploh vsi ljubljanski Slovenci v Čitalnici doma. Bilo je pa tam res prav slovensko domače. Res da ni bilo v Čitalnici toliko parfema, kakor dandanes, in da se je videlo ondi precej žuljavih rok, za to so pa bila srca bolj goreča in odkrita. Da bi se advokat ali premožnejši trgovec ločil od duhovnika, obrtnika ali malega trgovca, tega nismo poznali. To spoznanje pridržano je bilo poznejšim časom, ko smo dobili več slovenske meščanske „aristokracije“. Prav za prav pa je ta demisijska slovenska aristokracija, ravno tako nizkega rodu, kakor smo drugi, in marsikateri gospod, ki nosi sedaj visoko glavo, je hodil svoj čas bos in v raztrganih hlačah po svoji domači vasi.

Kakor rečeno, čutili smo se brate in nismo delali razločka niti med bolj ali manj premožnim, niti med manj ali bolj učenim, glavna stvar je bila, da je bil vsak čitalničar dober, zaveden Slovenec. Zato smo pa tudi dosegli lepe vspehe, ko smo pri občinskih volitvah naskakovali nemškutarsko ljubljansko trdnjavo in jo slednjič vzeli v kljub temu, da so bili Nemci, Nemškutarji, stari Kranjci in ves vladni zistem proti nam.

In družabno življenje prvih časov, kako je bilo razvito in prijetno! Vodnikov ples je bil v kljub temu, da se nismo delili v visokošolane in bogate na jedni strani, in v manj učene in manj bogate na drugi strani, vendar sijajen in eleganten. Kdor je vzmogel je šel tja, ne glede na stan, in bilo nas je na plesu po sto in več parov. In sedaj? Letošnji Vodnikov ples našli so pri četvorki štiriindvajset parov, in da jih je bilo toliko, morale so vse gardedame na noge. Res je, da se je družabno življenje vsled različnih pevskih in drugih društev nekoliko razdelilo, vendar ni za

Čitalnico znamenje napredka, ako dandanes, ko šteje Ljubljana desetkrat več takoimenovanih boljših družin, kakor pred 25. leti, ako so sedaj čitalniške veselice tako klaverne. Znamenje napredka gotovo tudi ni, da Čitalnica šteje danes manj članov, kakor ob svoji ustanovitvi. Kje je kriv a? Ljubljana je danes baje bolj slovenska, kakor je bila poprej, a da Čitalnica hira in še zelo hira, to je dvomljiva zasluga one klike, katero ste v tem listu že parkrat okrcali in pokadili. Ta mlada generacija izgubila je slovenski demokratični duh ter prepodila s svojo ošabnostjo vse priproste meščane stare slovenske korenine. Jaz poznam dva imovita, a priprosta narodna trgovca ljubljanska, jeden je v sredini mesta, drugi pa v krakovskem predmestju, ki sta bila od početka sem čitalniška člana in sta za stavbo „Nar. Doma“ precej žrtvovala. Ta dva moža in tudi njuni obitelji se niso nikdar še prikazali na čitalniške zabave v novem domu, ker se jim gabi že vse, odkar so pri otvoritvi „Narodnega Doma“ odrinili narod na stran in se je izdala parola, da smejo pri otvoritvi le fraki in svila na dan. Kmečki „jopič“ in priprosta suknja ni bila „hoffähig“. —

Tak je naš napredek navzdol in nazaj!

Čitalnico so ta gospoda precej daleč zavedli, da se pa še „Sokol“ drži, to ni njihova zasluga, temveč zasluga mladega trgovskega naraščaja. Ta telovadi, skrbi za društveni naraščaj in nastopa pri veselicah ter narodnih svečanostih. Nekateri gospodje iz odbora pa se redkokdaj pokažejo v rudeči srajci, še manj pa v telovadnici. In vendar hočejo imeti i tu odločilno besedo. Vsled tega prišlo je zadnje leto že parkrat do konflikta med vadijskim zborom, ki je duša sokolstva, in med odborom. Ne omenjam tega, kar je v Čitalnici napačnega in kar je delalo prepir v „Sokolu“, iz škodoželjnosti, ali resnica mora v prid dobri slovenski stvari na dan, in ako hočemo odpraviti napake, moramo pogumno tudi pokazati, kje so napake in kdo jih je zakrivil.

Kakor se je skupna narodna organizacija v Ljubljani porušila, tako so tudi narodni trgovci ljubljanski zgubili skupno vez, katera je obstajala, dokler smo imeli še skupno središče v Čitalnici. Znana klika in par ž njo združenih premožnejših trgovcev ljubljanskih dela nekaj let sem v kosmopolitizmu. Narodna nasprotstva v trgovskih krogih so „ublažili“, to se pravi: nemški trgovci ostali so zagrizeni nasprotniki slovenskemu napredku, kakor poprej, slovenski trgovci pa so izgubili mnogo narodnega ognja, kar priča med drugim celo to, da so nekateri hoteli ustanoviti kosmopolitično (slovensko-nemško) pevsko društvo „Mercur“. Prišlo sicer ni do ustanovitve, a značilno je, da se je sploh razgovarjalo o tem. To propadanje odločno slovenske zavesti v nekaterih trgovskih krogih

ima svoj pogoj v raznih okoliščinah. Jedna in glavna okoliščina, da se je nekaterih slovenskih trgovcev polastila narodna brezbriznost, je ta, da se slovensko kupujoče občinstvo premalo ozira na slovensko trgovino. Celu prvaki, in ugledni prvaki, kupujejo pri Nemcih, dasi taisto blago in za tisto ceno dobe pri slovenskih domačinih. Ne navajam imen, da se mi ne bode očitalo kruhoborstvo. In kakšno hvaležnost izkazujeta nemška trgovina in nemška obrt slovenski stvari za to, da ju Slovenci podpirajo. Smejejo se slovenski dobrovoljnosti, podpirajo nemški „Schulverein“ in „Südmärkte“, katera ima na svojem praporu zapisano: Smrt Slovencem!

Mnogo narodnega trgovskega naraščaja imamo v Ljubljani, vendar ima le malokateri pogum, osnovati si lastno trgovino. V kroge trgovskih sodnikov je prodrlo prepričanje, da se slovenska narodna zavest trgovčeva prav nič ne upošteva. Koliko kruha je za naše trgovce še v Ljubljani, ko bi narodni krogi slovenski podpirali izključno slovenske trgovce! Pa mi smo nobel narod, rajši kupujemo pri Nemcih, ako ima tudi domačin tako robo in tako ceno, kakor Nemeč. To vedo naši nasprotniki, zato pa rasejo nemške tvrdke kakor gobe po dežju. Od znatnejših novih trgovin iz zadnjih dveh let je dve tretjini nemških. Ne gre jim slabo. Nemci jih podpirajo, to je ob sebi razumljivo, potem prihajajo še Slovenci, kar je pa nekaterim nerazumljivo, in nazadnje, če jim manjka kapitala, jih pa še „Südmärkte“ založi. Samo par primer naj navedemo, kako je v ljubljanski trgovini narobe svet. Novo nemško trgovino z delikatesami in prekajeno svinjino podpirajo seveda slovenski odjemalci. A ker še to ne zadostuje, na, pa pride še „Sokol“, in naroča tudi tu. To je ožigosal o svojem času že „Slov. List“. A to je še najlepše, da si tak nemški mož pomaga na noge s slovenskimi groši, na drugi strani pa je šla pred mesecem dnij nova taka slovenska trgovina v — konkurs. Trgovine z opremo za krojače in šivilje so na glavnem ljubljanskem trgu do dveh izjem v nemških rokah. Mislite li, da bi Slovenec v tej stroki prodril v konkurenci proti Nemcem, in naj je najsolidarnejši in najspretniji trgovec? Ne upa si, ker ima žalostne primere, da „sreče svit le tujcu v Krajni žari“.

Slovenski trgovski pomočniki in slovenski trgovci so pač dobri, da plačujejo članarino raznim slovenskim društvom, tudi gredo v ogenj za prvake pri volitvah, in za moj del, če so tudi ti zvezani z Nemci. Kadar nastopa „Sokol“, tedaj nastopa v veliki večini trgovska mladina v rudeči srajci ter dela štafažo gospodi iz zgornje kavarne.

In če tak rudečesrajčnik otvori trgovino, da bi si zavedni Slovenci tedaj rekli: to je naš človek, domačin, Slovenec, podpirajmo ga in ne hodimo k Nemcem kupovat, če je tudi pred našim nosom, ej, taki so redki!

So pa slovenski trgovci sami tudi graje vredni. Trgovci, ki se prištevajo zmernim Slovencem, rabijo deloma v domačem krogu nemško govorečo in imajo celo nemško-slovenske napise, knjigovodstvo seveda — izključno nemško!

Jeden ugleden trgovec, ki je bil pred par leti slovenski občinski svetovalec, ina — nemški, in izključno nemški napis.

Tudi so nekateri zavedni slovenski trgovci jako nesrečni, ako ne morejo pri svoji firmi zmešati nemški in slovenski napis tako, da se živ krst ne spozna, ali je nemščina ali slovensščina na prvem mestu. Mislijo, da jih bodo potemtakem tudi Nemci podpirali. Prazno upanje! Nemci imajo svojo organizacijo v „Südmärkte“ in ta že skrbi, da se ne zgubi niti jeden zaveden Nemeč v slovensko trgovino.

Kaj treba slovenskim trgovcem v Ljubljani bolj, kakor da se organizujejo kot nekaka slovenska trgovska zveza? Potem pa s polovičarstvom in kozmopolitizmom na stran. Napravijo naj se izključno slovenski napisi in uvede naj se slovensko knjigovodstvo. In v onih strokah trgovine, kjer prevladuje nemški in židovski življenjski, tam stopimo ž njim v odločno konkurenco. Slovensko občinstvo nas

Ljubljani. Prvo znamenje je bila ondi postavljena 27. marca 1682 v zahvalo, da je bila Ljubljana obvarovana kuge, ki je l. 1679. grozovito morila po drugih avstrijskih deželah, na kar meri napis: DeI Matrl VirgInI StatVs CarnoLlIae. pos. eX Voto. Kipar Wolf Weiskircher v Solnogradu je bil napravil l. 1680 kalup in zvonar Krištof Schlags je vliil iz bronastega kip Matere Božje, katerega so postavili vrhu stebra. L. 1798 in 1806. so znamenje popravljali, a l. 1844. je postalo že tako slabo, da so je podrli in kip Marijin prenesli v šentjakobsko cerkev. Župnik Köstl je začel nabirati za prenovljenje spomenika milodare. Novi spomenik je stal 14.316 gl. 97 kr. Kamenitni del je izklesal ljubljanski kamnosek Ignacij Toman iz nabrežinskega marmorja, štiri kipe na vogalih (ljubljanske patrone: sv. Janez Krstnika, sv. Nikolaja, sv. Petra in sv. Jakoba) je pa napravil umetnik Mayer v Monakovem. Znamenje je vpričo brezštevilne množice ljudstva dne 7. sept. 1870 blagoslovil novi ljubljanski prošt dr. J. Kr. Pogačar. Na leto prenovljenja se nanaša napis na znamenju: VirgInI slne Labe ConCeptae DeDIta VoVere CorDa.

1870, 13. septembra. Poslovati je začel deželni zdravstveni svet za Kranjsko.

1870, 30. septembra. Frančiškanska gimnazija v Novem Mestu se pretvori v državno ve-

liko realno gimnazijo in spodnja gimnazija v Kranju v realno gimnazijo s slovenskim učnim jezikom.

1870, 1. oktobra. Otvori se razstava za sadje in zelenjavo na strelišču v Ljubljani. Razstavo je obiskalo kakih 2000 oseb.

1870, 4. oktobra. Kanonik Josip Zupan je bil imenovan stolnim proštom v Ljubljani.

1870, 6. oktobra, ob 10. uri dopoldne je nastal velik požar v Postojni. Pogorelo je 25 hiš z gospodarskimi poslopji vred. Ker se je ogenj naglo razširil, se ni moglo dosti rešiti: zgorelo je tudi nekaj živine. Škode je bilo nad 40.000 gl. Za pogorele se je kmalu nabralo v deželi milih darov 5052 gl., cesar je dal 500 gl.

1870, 8. oktobra. Deželna vlada je razglašila, da je na Kranjskem, razen v Kočevju in v Beli Peči, učni jezik v ljudskih šolah slovensščina. L. 1870. je bilo na Kranjskem 247 ljudskih šol, namreč 168 slovenskih, 58 slovensko-nemških in 21 nemških. Ljudskih učiteljev je bilo 316 in učiteljic 40.

1870, 23. oktobra, je šel prvi vlak in Ljubljane do Trbiža. Proga je dolga 12.47 milj. Za javni promet se je otvorila Rudolfova železnica 14. decembra 1870 brez slovesnosti.

1870, 4. novembra, je obhajala Kranjska hranilnica petdesetletnico obstoja. (Dalje prih.)

bode pač podpiralo, ker bomo potem imeli v narodni organizaciji trgovci tudi važno besedo in bomo pri volitvah in društvi pogledali, kdo je dober Slovenec ne samo z besedo, ampak tudi z dejanjem. Naznanili bomo potem tudi lahko, kdo je pri slovenski trgovski zvezi, kdo ima slovenske napise, slovenske račune itd., ter s tem postregli domoljubnim Slovencem, da bodo vedeli razločevati domače tvrdke od tujih.

Slovenska trgovska organizacija bode sčistila ljubljanski trg, pozneje pa bode skrbela, da pošlje v slovenske kraje, kjer je trgovina v nemških rokah, zanesljive in solidne slovenske trgovce. S tem bode koristila zveza trgovskemu stanu in ob enem tudi Slovenstvu.

Pa še nekaj bomo dosegli. „Slov. Narod“, ki šteje med svojimi naročniki mnogo slovenskih trgovcev, priobčuje dan na dan inserate zagrizenih Nemcev. Firma M. Kastner priporočala se je zadnji teden v „Slov. Narodu“ in v „Slovincu“. Kdo da je ta firma? To je zagrizena nemška tvrdka, živeča sicer večinoma od slovenskih odjemalcev in kramarjev, vendar pa je v organizaciji „Südmarke“, prodaja südmarkine žveplenke, in mladi Kastner je goreč pristaš nemških nacionalcev. Priprosti ljudje, ki ne vedo, da imajo nekateri slovenski časniki dvojno moralo, jedno za uredniški, drugo pa za inseratni del lista, mislijo, da so te tvrdke dobro slovenske. Taka je zmešnjava pri nas, pri tem pa trpi slovenski trgovski stan, in ž njim slovenski narod. — Nemeč in Italijan se nam pa smejata in redita ob naših groših. Tega mora biti edenkrat konec!

Zato pa kličem slovenskim trgovcem: Napravite slovensko trgovsko organizacijo, ki bo skrbela, da vsak član te organizacije napravi slovenske napise in ima slovensko knjigovodstvo. Organizacije potrebujemo v interesu trgovskega stanu in v interesu slovenskega naroda v občē.

Slovensko kupujoče občinstvo nas bode podpiralo, ko bode izvedelo, kdo je dober in zaveden Slovenec. Trgovci pa bomo imeli v organizaciji močno orožje v roki. Potem bomo tudi pritiskali prav lahko na one kosmopolitične časnike slovenske, ki iz časnikarske dobičkarije škodujejo slovenski trgovini in slovenskemu narodu s tem, da priobčujejo inserate „Südmarkovcev“. Le slovenska odločnost in zavednost med trgovci bode zajezila, da ne bodo v slovenske kraje silili Nemci celo iz Prusije ter nemški in italijanski Židi. Se vé, da bode na drugi strani morala organizacija skrbeti, da bode solidnost in cena pri slovenskih tvrdkah sposobna za to konkurenco s tujci. Kruha za slovenske trgovce je pri nas še obilo — samo odločno slovenske organizacije trgovske je treba, da zastavimo skupno svoje moči v prvi vrsti v korist našega naroda. Na delo tedaj — slovenski trgovci!

Izvirni dopisi.

V Gorici, v dan 7. aprila. (Politični odnošaji na Goriškem.) Goriški deželni zbor je odložen in ne zaključen, kakor drugi deželni zbori. Vlada se je namreč nadejala, da se obe stranki — slovenska in italijanska — vendar le približata ter zjedinita vsaj toliko, da se rešijo najnujnejše zadeve, osobito pa, da se oprosti osebni dohodninski davek deželnih naklad. Italijanska stranka zlezla je bila, kakor navadno, v ovčjo obleko ter se kazala proti novemu namestniku jako popustljivo, kažoč na nenasitljive slovenske volkove in trdovratneže, kateri nočejo priti v deželni zbor le iz nagajivosti. Toda vidi se, da je hitro za tem predložila račun za svoje lepo obnašanje, račun, ki je menda naravnost nesramen. Težke tisočake zahtevali so gospodje Italijani za regulacijo furlanskih rek in — furlanski tramvaj, in ker ni vlada takoj poravnala predloženega računa, skujali so se ter odrekli pokorščino. Navajeni doseči s terorizmom ono, česar ne morejo z lepa dobiti, začeli so se tudi takoj pripravljati na boj, navidezno proti Slovencem, a resnici proti vladi. Njihov voditelj, g. dr. Pajer, mobiliziral je svojo armado ter zbral v gradiškem gledišču, kjer je dal svojim vernim in četovodjam bojno geslo. Da je pri tej priliki pošteno zabavljajal čez Slovence in njih zastop-

nike, ki so v svojih tirjatvah nenasitljivi, je umevno; toda Slovenci radi tega niso zelo užaljeni, ker vedo, da je g. vitez mahal le po sedlu, a nameraval je udrihati po sedlonoscu. Ta slovenski indiferentizem v očigled takim napadom in takemu očitaniu jako peče nasprotno stranko; čudijo se ti gospodje, kako to, da se Slovenci tako malo zmenijo za taka očitanja od take strani. Po listih izzivajo, grozijo in — skoraj bi rekel — prosijo, da bi reagovali na laško izzivanje; a naša domača lista prezirata večinoma molčé laške „kozličce“, naši poslanci pa se zmenijo za vse to toliko, kakor za lanski sneg.

Ker nemajo drugih povodov za svado v deželi, poprijeli so se nedolžne okrožnice, katero je razposlal naš voditelj dr. Gregorčič do slovenskih županstev o priliki vojaškega nabora in v kateri je svaril našo mladino, naj ne gre izzivajoči goriški fakinaži na limanice, ampak naj se ji ogiblje. Seveda je v onej okrožnici g. dr. Gregorčič tudi nekoliko pojasnil namene in nakane goriških radikalcev, ki kraljujejo na tukajšnjem magistratu. To kost so ti hlastno pobrali ter glodali na njej. Posebno odlikoval se je pri tem delu za županom goriškim neki čifutski odvetnik, po imenu dr. Hvalabogu Luzzatto, ki strastno širi prepir med Slovenci in Italijani z očitnim namenom, da bi v motni vodi ribaril, kakor je bil vajen. Da bi svoje goriške pristaše prebudili iz politične mrtvičnosti, v katero jih je zazibalo slabo gospodarstvo radikalne gospode na magistratu, napravili so poseben odtis zapisnika one seje, v kateri so tako ljubeznivo zabavljali čez Slovence, dr. Gregorčič-a in vlado, ki ni letos zabranila našej mladini z vojaško silo vhoda v mesto kakor lani, ter razposlali oni odtis po mestu. Naročili so tudi gospodu Blažu Lenassi-ju posebno interpelacijo do gospoda ministra predsednika in notranjih zadev, katero je tudi sprožil imenovani gospod, zvest v izvrševanju svojih dolžnostij; a zato je dobil od g. dr. Gregorčič-a broč, kakoršno zasluži. Vse to pa menda ni izdalo, zato so sklicali politično društvo „Unione“ v nedeljo v magistratno dvorano; imeli so občni zbor in volitev novega zastopstva. A to priliko so zopet uporabili v to, da so začeli streljati z največjimi kanoni proti Slovencem. Predsednik dr. Pajer izpozabil se je pri tej priliki tako daleč, da je sklepal svoj govor z gorostastno trditvijo, da gre sedaj za to, ali bodo Italijani, ali ne bodo. Slepec pa mora razumeti, da hoče g. dr. Pajer našuntati svoje pristaše, da bi vlado prestrašil in da bi se mu ta istotako pokorila, kakor se mu je pod vitezom Rinaldinijem. Videli bomo, doseže li svoje namene, ali ne; da bi hotel s tem Slovencem imponirati, tega ne veruje sam gospod vitez Pajer.

Mimogredé naj omenimo, da se je pri tej priliki tudi neki dr. Versegnassi, ki je rojen doli neki v Furlaniji in je živel večinoma od Slovencev, hudo razrepenil nad dr. Gregorčičem in grdo zabavljajal čez njega. Druge nesreče ni bilo pri občnem zboru društva „Unione“, da bi bila nam znana.

Politiški pregled.

Pomnožitev avstrijske mornarice — tako se imenujejo letošnji piruhi za avstrijske narode. Ker je Nemčija pomnožila svoje vojno brodovje, tedaj se razume, da tudi poveljnik avstrijske mornarice baron Spaun ni smel zaostati. Prišel je naenkrat s tirjatvijo, da je treba 55 mil. gld. za napravo novih bojnih ladij. Kmet in obrtnik čakata in čakata na zblijanje gmotnega stanu in znižanje davkov, a zastonj — denarja ni. Tudi uradniki čakajo kakor duše v vicah rešitve, da se urede plače — denarja ni! Za razna gospodarska podjetja — denarja ni! Za mornarico se bode pa denar moral dobiti, kajti tako je sklenil ministerski svet. Ker sta se krčila oba finančna ministra, naš in ogerski, se je doseglo toliko, da se bode teh 55 milijonov plačalo v obrokih, najbrže v desetih letih. Na novo se zgradi 5 vojnih ladij, 5 križaric, 8 ladij za torpede in 60 torpedovk.

Slovenska krščanska narodna zveza bode pokvarila račune štajarskemu deželnemu zboru, ki je sklenil načrt glede volilnega reda za štajarske okrajne zastope. Ta načrt bi razbil slovenske občine v okrajnih zastopih. Če vlada ta zakon predloži v sankcijo, potem morajo naši zastopniki v najradikalnejšo opozicijo!

Na Reki so bile občinske volitve v terek. Hrvatje se jih niso udeležili. Z veliko večino so bili izvoljeni kandidatje italijanske avtonomistične stranke.

Ban Khuen Hedervary doživel je pred poroto v Gjuru sijajen poraz. Neki Julij Ertel proglasil ga je javno navadnim goljufom. Ban ga je tožil, a Ertel je bil oproščen, ker je dokazal, da Khuen Hedervariju ni mesta na banskem stolu, ampak nekje drugje!

V pravoslovje so prestopili prebivalci dveh hrvatskih vasij pri Kuzici v Istri iz narodnih ozirov. — Tudi 15 Sirokaldejevcev je prestopilo v pravoslovje in ruski car Nikolaj je poslal zaradi tega sirokaldejskemu škofu Maru Jonanu svojo čestitko.

Slovenski vojaki na Kreti. Drugi bataljon 87. pešpolka se dne 11. aprila t. l. vrca v Sudi, da se odpelje domov.

Dr. Ebenhoch bode, kakor poročajo poljski listi, imenovan mesto barona Kasta, ki je postal poljedelski minister, deželni glavarjem v Zgornji Avstriji in bode potem odložil državnozborni mandat.

Vojna ali mir? Prihodnji ponedeljek se odloči, ko bode Mac Kinley, predsednik Združenih držav podal na kongresu glede Kube svoje poročilo, če bode s Španijo vojna ali mir. Papež in naš cesar se zelo trudita, da bi se ohranil mir. Ljudstvo je pa v obeh državah tako razburjeno, da se mnogim zdi vojna neizogibna.

Zola oproščen. Pritožil se je bil Zola radi svoje obsodbe na kasacijsko sodišče. To je razsodilo, da vojni minister ni bil kompetenten Zolo tožiti, ampak bi bilo to moralo storiti vojno sodišče, zato da je obsodba poročnega sodišča neveljavna. Kaj bode zdaj storilo vojno sodišče, se še ne ve. Vojno sodišče se je posvetovalo včeraj, 8. t. m., če hoče tožiti Zolo in izbrisati ga iz častne legije.

Rusija snuje v Mostaru svoj konzulat.

Domače novice.

Osebnosti. V Gorici je umrl dne 5. aprila g. Valentin Kanceler, nadučitelj v pokoju. Zadnja leta je jako izvrstno opravljal posle denarničarja pri podružnici sv. Cirila in Metoda in pri društvu „Sloga“. — Okrajni glavar v Zadru g. A. baron Marojčič ni premeščen k namestništvu v Trst, kakor so poročali listi. — Okr. šolski nadzornik v Gorici gosp. Josip Culot je dobil naslov šolskega svetnika.

G. dr. Ernsta Kramarja, ki se je preselil iz Celovca v Ljubljano, je odbor kranjske kmetijske družbe imenoval ravnateljem novega kmetičnega poskuševališča v Ljubljani.

Velikonočne procesije v Ljubljani se vrše danes po nastopnem redu: Ob 3. uri popoldne pri Uršulinkah, ob 1/2 5. uri v stolnici, ob 5. uri v Trnovem in pri sv. Petru, ob 6. uri pri sv. Jakobu in oo. frančiškanih, jutri zjutraj pa ob 4. uri v cerkvi Jezusovega srca.

Poslanec dr. Šusteršič je razglasil v „Slovincu“, da je odložil državnozborni mandat ved uzroki, ki jih navaja za svoj korak, drži dobro le jeden: namreč rad bi se bolj posvetil delu za gospodarsko organizacijo v domovini. Ker si je dr. Šusteršič s svojim talentom pridobil na Dunaju znaten ugled in je njegovo postopanje tudi v naši domači politiki zadnji čas vse hvale vredno, se njegov odstop splošno obžaluje.

Poslanca dr. Kreka je „Narod“ brez vzroka napadel in mu odrekal zmožnosti za poslanstvo. Najbrže bi „Narod“ malo poslanskih zmožnostij rad kje ukradel, da bi jih dal zastopniku ljubljanskega mesta, kateri jih krvavo potrebuje.

Škofa Šterka so tržaški Lahoni tožili pri papežu ne-le zaradi slovenskih pridig pri Sv. Jakobu, ampak tudi, da hoče uvesti slovansko

liturgijo. Vest o liturgiji ni resnična, glede pridig bode pa škof v kratkem opravičil svoje v postopanje v posebnem pastirskem pismu do tržaških vernikov. Značilno je to, da so razun jednega, vsi duhovni fare sv. Jakoba v Trstu podpisali znano pismo proti škofu.

Kapiteljskim vikarjem ljubljanske škofije ni bil izvoljen stolni prošt dr. Klofutar, ampak je prišlo dovoljeno iz Rima, da bode do prihoda novega škofa vodil škofijske posle Njega vzvišenost knezonadškof Missia.

Zaobljubljena potresna procesija se bode veliko nedeljo ob 3. uri pomikala od stolnice na Kongresni trg, kjer bode običajna pobožnost.

Dopolnilne volitve v ljubljanski mestni zastop se bodo vršile 25., 27. in 29. t. m. Letos izstopijo občinski svetovalci gg. dr. Gregorič, dr. Krisper in Trček iz I. volilnega razreda, gg. dr. Majaron, Senekovič, Svetek in Šubic iz II., in gg. Klein in Kozak iz III. razreda. Ker sta mej letom izstopila gg. Ravnihar (iz I.) in Hrasky (iz II.), voliti bode torej 11 svetovalcev. Kolikor je dozda čuti, postavila bode kandidate le narodna stranka. Pričelo se je sicer nekako razgovarjanje s katoliško-narodno stranko, a ne vemo, ali se je nadaljevalo in kako končalo. Mi bi obžalovali, da bi se druga slovenska stranka odtegovala sodelovanju pri mestni upravi. Ako bodo v mestnem zastopu samo pristaši jedne stranke, kateri bodo vezani na sklepe svojega kluba, potem izostane tisto tekmovanje, katero je gotovo v prid jasne uprave in mestnega napredka. Mi ne mislimo in ne želimo slovenskih strank v mestnem zastopu, da bi se prepirale in si delale načelno opozicijo, ampak zagovarjamo razmerje, v katerem bi se stranke med sabo k delu za občino vsodbujale in v svojih namenih nadzorovale. To je v vsakem javnem zastopu koristno in potrebno, seveda v mejah stvarnosti in dostojnosti, katerih zlasti slovenske stranke med sabo ne bi smele prekoračiti. Zato pa, če že moramo imeti dve slovenski stranki, naj bi obe tekmovali v ljubljanskem zastopu v prid mestne občine. Pristaši katoliško-narodne stranke ne bi smeli puščati v nemar ljubljanskih vprašanj, ki so posebno tačas važna. Skupnega sodelovanja bi morala želeli tudi narodna stranka, ker le od združenih močij je pričakovati velikih in trajnih uspehov. Čudimo se torej, da so se zapni možje te stranke postavili na ekskluzivno stališče, in, kakor poroča „Narod“, sklenili postaviti samo svoje pristaše za kandidate. Toliko bolj čudno je to, ker je javna tajnost, da ni na izbero oseb v taboru narodne stranke, katere naj bi se priporočalo kot kandidate. Posebno zdaj, ko se je sklenilo v deželnem zboru kolikor toliko sprave, bi bilo prav in umestno, odstopiti nekaj mandatov drugi stranki, katera bi jih tudi morala prevzeti, da se odvrne stagnacija v prvem občinskem zastopu na Slovenskem. Govori se, da letos gotovo nastopijo Nemci s svojimi kandidati.

Za vseučilišče v Ljubljani. Odločni koraki deželnega zbora v Ljubljani so vsodbudili na delo tudi tiste kroge, katerim mora po njih stvarnih poklicih biti največ do tega, da dobimo Slovenci visoke šole. Društvo „Pravnik“ je na svoji glavni skupščini, kakor smo že poročali, sklenilo resolucijo, slično deželno-zborski in naročilo svojemu odboru, naj sestavi utemeljeno peticijo za vseučilišče do vlade in državnega zbora. „Pravnikov“ odbor pa je spoznal, da bi bilo najprimernejše, ako bi ž njim vred peticijo sestavila in podpisala tudi „Slovenska Matica“ in pa kolegij teoloških profesorjev, da bi se tako nekako tudi s stališča modroslovnih, odnosno bogoslovnih ved iz potreb pretresalo vprašanje. V imenu vseh treh faktorjev naj bi torej skupni odbor sestavil peticijo. Tej misli sta pritrdila kolegij bogoslovnih profesorjev in odbor „Slov. Matic“ ter za skupni odbor imenovala svoje odposlance in sicer gg. dr. Dolenc, dr. Janežiča in dr. Kreka, odnosno prof. Levca, prof. dr. Požarja in ravnatelja Šubica. Društvo „Pravnik“ bodo pa zastopali gg. dr. Ferjančič, dr. Majaron in sodni svetnik Polec. Prva seja skupnega odbora bode po praznikih. Pri tej priliki opozarjamo na to, da bi bilo stvari le v korist, ako bi tudi večje slo-

venske občine, zlasti mestne in trške, sklenile in odposlale peticije. Dobro bi bilo v ta namen izdati kako navodilo. Sploh gre tu za veliko idejo, katera naj bi ves narod ogrevala, dokler se ne obistini. Takó je ta ideja delovala v Čehih in še deluje, posebno, da moravski Čehi dobe svoje češko vseučilišče, kar se po najnovejših zatrdilih prav v kratkem zgodi.

Za slovensko vseučilišče v Ljubljani se ne oglašajo, kakor bi bilo želeli, s primernimi resolucijami slovenske občine. Za češko vseučilišče v Brnu je poslalo državnemu zboru peticijo 800 moravskih akademikov iz Prage, 100 iz Dunaja in predsedniki vseh čeških dijaških društev. Če bi slovenski akademiki imeli za slovensko vseučilišče v Ljubljani kaj sličnega ognja ne bi škodilo. Tudi češke občine in društva iz Moravske so storila brezštevne korake za vresničenje upravičene zahteve moravskih Čehov. Mi pa hočemo, da bi se naše želje uvaževale, ko sami ne storimo skoro ničesar, da se izvrše!

Dr. Alfreda Valento pl. Marchthurna, ki je bil pred kratkim imenovan od vlade profesorjem na porodnišnici v Ljubljani, je deželni odbor kranjski imenoval provizoričnim primarijem ginekološkega oddelka deželne bolnice.

Mařenke Ševčikove — koncert v slovo. Piše se nam: Česar ni nihče od gledališkega občinstva pričakoval, se je zgodilo. Intendanca dramatičnega društva je sklenila, odsloviti dično primadono, gospico Mařenko Ševčikovo. Ljubenzjive te umetnice, ki se je prikupila srcem vseh Slovencev, ne bomo torej več občudovali in ne bomo se več veselili smeli njenih nastopov, ki so nam nudili vselej nekaljeno veselje. Kar je podala ta ljubljenska gledališkega občinstva v teku svojega triletnega delovanja na odru slovenske opere, ostane nam v najboljšem spominu. V četrtek, 14. t. m., bode ljubljanskemu občinstvu prilika, posloviti se od gospice Ševčikove, ker priredi ista ta dan v veliki dvorani „Narodnega Doma“ ob 8. uri zvečer svoj koncert v slovo. Koncert ta bode častni večer nje, ki je bila v ponos naše opere in kojoj bomo ohranili vselej v najbolj hvaležnem spominu.

Koncert gospodične Ševčikove. „Dramatično društvo“ za prihodnjo gledališko sezono ni več angažiralo primadone gospodične Ševčikove. Ker odlični pevki slovenskega gledališča ni bila dana prilika, da bi se bila poslovila od občinstva, zato priredi dne 14. t. m. v veliki čitalniški dvorani „Narodnega doma“ oprostni koncert s tem le vzporedom: 1. L. Beethoven: Koncertna arija „Ah, perfido!“ — 2. a) A. Dvořák: Gozdni mir, b) D. Popper: Vito, igra na cello g. K. Junek. — 3. a) W. A. Mozart: Paminina arija iz „Čarobne piščali“; b) K. Hoffmeister: „Narcisov cvet“; c) K. Hoffmeister: „Imam te rad“. — 4. Ed. Grieg: Dva stavka iz sonate za cello in klavir op. 36., igrata gg. K. Junek in K. Hoffmeister. — 5. a) Ant. Foerster: „Pri oknu“; b) P. I. Čajkovskij: „Mignon“. — 6. a) A. Dvořák: „Kéž duh můj sám...“; b) B. Smetana: Pesem Barbkina iz opere „Poljub“. — Naše občinstvo, ki je vsa tri leta, kar je gospodična Ševčikova delovala pri slovenskem gledališču, vedelo ceniti njeno požrtvovalno marljivost in njene izredne vrline, se bode izvestno v velikem številu udeležilo tega koncerta ter s tem gospodični Ševčikovi ob njenem odhodu še enkrat dokazalo svoje simpatije. — Cene prostorom bodo razvidne iz plakatov.

Knjigotržcu Zagorjanu so zaprli prodajalnico. Gnala ga je tudi „Narodna tiskarna“ zaradi prodanih knjig. Tako gredo slovenski trgovci navzdol, baje po svoji krivdi. Nemški knjigotržec Fischer bo pa otvoril drugo prodajalnico, in sicer za muzikalije.

Jezikovno vprašanje pri sodiščih. Pod tem naslovom se poroča graški „Tagespošti“ z Dunaja: V poslanskih krogih se govori, da sta se dva sodnika iz slovenskih okrajev v področju graškega nadsodišča pritožila, ker nadsodišče izdaje razsodbe v nemškem jeziku in jih morajo okrajna sodišča prevajati v slovenski jezik. Nadsodišče naj določila okrajnim sodiščem razsodbe v slovenskem jeziku za slovenske stranke. Ministerstvo je baje pritožbe odbilo, vendar pa

od nadsodišča zahtevalo pojasnilo. Naj se vendar to vprašanje reši pravično!

Glas iz občinstva. Piše se nam iz Ljubljane: „Preden so se državni poslanci razšli na velikonočne počitnice, je „Slov. Narod“ alarmiral občinstvo s telegrami z Dunaja, da se je položaj poostril, da je resen in kritičen, da bodo nezadovoljne stranke desnice postavile ministerkega predsednika pred alternativo in da po velikonočnih praznikih desnica ne bode več tako rezervirana in poslušna, kakor doslej. Nekateri trde, da te kombinacije dela samo Žid Penizek, ki pošilja telegrame v „Slov. Narod“ in kuje Slovincem politiko, drugi pa pravijo, da je to telegrafiral poslanec dr. Ferjančič. Na vsak način bi bilo dobro, da bi nam poslanci sedaj o velikonočnih praznikih na shodih pojasnili položaj, zlasti ljubljanski volilci pričakujemo od poslanca Kušarja, da se nam bode dal kaj videti. Češki poslanci bodo te dni storili svojo dolžnost in šli med narod!“

Potresne barake bodo v Ljubljani vse odpravljene do 1. maja.

„Dankend saldir P. Majdič Mehl-niederlage Laibach“. — „Kdo je ta Majdič?“ je vprašala včeraj nevoljna neka ljubljanska gospodinja. „Kadar pošljem tja po moko, vselej dobim le nemški račun!“

Mestni magistrat ljubljanski je mačkom zopet dovolil hoditi po Poljanah in Streliških ulicah.

Čudna doslednost se kaže pri „Slov. Narodu“. V uredniškem delu je že „napadel“ trgovca Kastnerja v Ljubljani, da prodaja žvepljenke na korist „Südmarki“, v sredo pa priporoča slovenskemu občinstvu istega Kastnerja, dasi še vedno prodaja „Südmarkine“ žvepljenke. Tudi Minibeka & Worscheja in druge, ki niso naši, je začel zopet priporočati. To je značilno, kako uplivajo groši na inseratni del slovenskega časopisja, ki s tako neznačajnostjo neizmerno škoduje slovenskim podjetnikom in s tem tudi slovenskemu napredku v obče. Tu bi se moral narediti hitro konec, tembolj ker v tem oziru tudi drugi slovenski dnevnik „Slovenec“ ni boljši. Prav umesten bi bil sestanek slovenskih časnikarjev in lastnikov slovenskih listov, ki bi poleg drugih nujnih stvari obravnaval tudi o tej važni stvari.

Iz Loke pri Črnomlju se nam poroča z dne 3. aprila: Občina Loka je imenovala g. Antona Kupljena, beleznika v Črnomlju, zaradi njegovih plemenitih namer in blagih činov na korist loške občine soglasno svojim častnim občanom.

Zidarjev iz Renč, ki so se lani odlikovali ne-le z dobrim delom, ampak tudi z izvrstnim petjem, letos ne bode v Ljubljano. Odšli so, kakor poroča „Soča“, zaradi nekega ljubljanskega sebičneža v Bosno. Da bi le ne natepli zidarski mojstri letos v Ljubljano mesto domačinov preveč zidarjev iz kraljestva polente!

Slovenski iznajdnik. C. in kr. višji mojster v vojnem arzenalu, gosp. Feliks Cotič, brat urednika „Edinosti“, je sestavil toli posrečeno konstrukcijo pumpe za zgoščevanje zraka, da se je ista — po mnogih poskusih na kopnem in na morju — sedaj končno vsprejela za namene c. in kr. vojne mornarice. V odlikovanje konstruktorja je poveljstvo mornarice dovolilo istemu 6000 gld. nagrade. Ta pumpa pa ne bode dobrodošla le za namene vojne mornarice, ampak — zbok priproste zasnove svoje, lahke pristopnosti, lahkega posluževanja in velike sposobnosti za delo — tudi za namene industrije. V tem pogledu se tej pumpi odpre pot v vse države po patentovanju.

Umivanje nog na veliki četrtek. Skupna svota let, dvanasterih starčkov, katerim je presvitli cesar veliki četrtek umival noge, znaša 1081 let, in svota let dvanajsterih ženic, katerim bi bila imela cesarica umivati noge, 1086 let. Cesarica letos ni umivala nog, ker je boleha, pač pa je ženice obdarila. — Starost vseh ljubljanskih „jogrov“ znaša 896 let.

Mestni magistrat ljubljanski je poslal, kakor poroča „Soča“ v Gorico nekemu slovenskemu uradniku srečke kranjskega stolnega mesta na razprodajo. Pošiljatev je bila

taka: Firma na zavitku nemška, naslov nemški, v zavitku srečke s tiskanimi prilogami v nemškem in laškem jeziku, o slovenščini pa ne duha ne sluha. Naše mnenje je to, da bi se moral slavni mestni magistrat ljubljanski ozirati na vsak način na slovenski jezik, za Gorico pa naj se pošljejo take srečke na razprodajo v Gorici komurkoli. Vprašanje: Ali se je to zgodilo po „neljubi pomoti“ vedoma ali kako? Tako „Soča“. In „Edinost“ se pritožuje, da so isto nemško pokveko prejeli od prve slovenske občine tudi tržaški rodoljubi. Res čedno!

Pometajo z nami, tako se nam piše, tisti tuji podjetniki, ki vtaknejo v svoj žep na leto tisoče slovenskega denarja. To ste zadnjič povedali o neki znani tvrdki. Danes priobčite zopet zanimiv slučaj. Zidarski mojster dr. F. Faleschini — slovenska duhovščina mu je nabrala znatno premoženje — se tako ozira na domače obrtništvo, da se mu lahonski kamnoseški mojstri v Trstu zde boljši, nego tukajšnji kamnoseki, o katerih pač vsakdo ve, da zadoščajo v vsakem oziru vsem zahtevam. Tvrdka Faleschini naj bo dobro zapisana pri vseh Slovencih, ki umevajo: „Svoji k svojim!“

„Edinost“ je dobila svojo, z novimi stroji preskrbljeno tiskarno v Trstu, ulica Carintia št. 12., in list je začel izhajati po dvakrat na dan. Prekosila je tako ljubljanska dnevnik. Naročnina na „Edinost“ znaša za dvakratno izdaje 21 gld., samo za večerno izdaje pa 12 gld. na leto. Da se je mogel napraviti ta imenitni korak naprej, so mnogo pripomogli gg. Fr. Kalister, Jos. Gorup, Kornelij Gorup, Miha Truden, Ant. Truden, Ivan Šabec, Ivan Mankoč in nekateri drugi rodoljubi. Pristržno nas veseli ta napredek „Edinosti“, ker nam je poročstvo, da bodo odslej tržaški Slovenci lože branili svoje silno nevarne, a zato tem važnejše pozicije na obalah jadranskega morja v blagor vsemu našemu narodu. V g. M. Cotiču ima „Edinost“ jako spretnega in delavnega urednika. Ker ji bo z lastno tiskarno tudi gmotno stanje zboljšano, postala bode lahko prvi list na Slovenskem. Pripomnimo naj pri tej priliki, da je lani že tudi „Slovenski List“ imel pripravljeno glavnico za svojo tiskarno, a prošnja za dovolitev koncesije je bila odbita po naklonjenosti ljubljanskih tiskarjev.

S Tolminskega se nam piše: V Bači pri Sv. Luciji je na dan Sv. Jožefa neki mladenič prebodel z nožem svojega tovariša. Na tujem sta se menda že začela pisano gledati. Na praznik popoldne sta se nekoliko skregala na Mostu. Proti večeru je šel jeden teh mladeničev v krčmo k Zepiču v Bači. Morilec pride počasi skozi vrata in stopi k mizi, kjer je sedel nasprotnik. Ne da bi kaj rekel, kar roko mu privzdigne in nož porine v trebuh. V par minutah je bil mladenič mrtev. Orožniki so morilca dobili drugi dan v Tolminu. Opravičeno je mnenje, da se v svetu vse spači. Dobri in pošteni mladeniči gredo v svet, vsi pokvarjeni se vračajo.

Stenografski venček. V Novem Mestu se baje v kratkem osnuje splošen stenografski venček, obstoječ iz uradnikov, trgovcev in dijakov, v katerem namerava tri ure v tednu predavati slovensko stenografijo g. Rudolf Binter, c. kr. davčni uradnik. Z veseljem pozdravljamo to vrlo podjetje.

Štajarska učiteljska zveza na zboru odposlancev dne 7. t. m. ni za sedaj odobrila stališča Mariborčanov, da se razveljavi izvolitev na občnem zboru v Ljubnem voljenih treh slovenskih odbornikov in da se toliko spremene pravila, da se omogoči osnutje nemškega štajarskega učiteljskega društva in pristop k nemški avstrijski zvezi. Sklepanje se je odložilo. Nemški nacionalci so potem zapustili dvorano. Ustanovili bodo nemško štajarsko učiteljsko zvezo.

Konjiška železnica. Med vlado in južno železnico se je sklenila pogodba, vsled katere prevzame južna železnica polovico letnega primankljaja, ki ga ima konjiška železnica. To bode nekoliko razbremenilo davkoplačevalce konjiškega okraja in štajarske dežele.

Novo veliko trgovino z železjem otvorita dne 1. maja t. l. v Gorici dva Slovenca. Ker imata dovolj kapitala in strokovnega znanja,

bodeta lahko popolnoma ustrezala zahtevam slovenskih kupcev. Le naprej!

Požari. V Sp. Apleniku pri Kostanjevici je pogorelo poslopje posestnika Cerovška. Ko je kamen razstreljeval, je goreča vrstica pala na slamnato streho in užgala. — Pogoreli so zadnje nedeljo večer štirje pesestniki pri Sv. Urbanu pri Ptuj in dne 28. t. m. poslopje A. Sovinca na Kameniku blizu Šmarij na Štajarskem.

Na vislice je bil od porotnega sodišča v Mariboru obsojen 26letni zidar Miha Božič iz Št. Vida pri Marenbergu, ker je svoji teti, ki mu ni hotela dati denarja, namešal v kavo mišnice, da je umrla.

Slovenske zmage na Štajarskem. Piše se nam iz Celja: Dne 4. t. m. zmagala je na Teharjih slovenska stranka z vsemi svojimi kandidati v vseh treh razredih, tudi v prvem razredu, katerega pred 3. leti nismo dobili. Mokračič in g. derehtar Jellek so jo žalostno pobrali. — Koj drugi dan, dne 5. t. m., smo praznovali zmago v Jurkloštru, kjer je doslej gospodaril Geipel-paša. To sta letos tretja in četrta zmaga za onima v Pirešici in v Št. Petru. — Svita se!

Književnost.

A Kosi, Zabavna knjižnica, VII. zvezek. Kakor vsak zvezek „Zabavne knjižnice“, odlikuje se tudi zadnji po svoji vsebini. Tu so: pripovedni del in pesmi, poučne črtice, pregovori, izreki in pametnice, razne stvari, kratkočasnice, glasba, obstoječa iz dveh pesmij in za nameček naposled pa še takozvana: „Zmešana štrana“. Toplo se knjižica priporoča občinstvu kot nekako malo darilo otrokom za pirihe.

„Pomladne glase“ so baje zopet podarili za pirihe slovenski mladini ljubljanski bogoslovci. Do našega uredništva še ni došel noben izvod te nove knjižice.

„Cvieta“, nova hrvatska opera od Vladimira pl. Berse se bode skoro prvokrat pela na hrvatskem gledališču v Zagrebu.

Slovenski pravopis. Visoko naučno ministerstvo je naročilo g. okrajnemu šolskemu nadzorniku prof. Fr. Levcu v Ljubljani, naj na postavi Pleteršnikovega slovarja sestavi knjižico o slovenskem pravopisu, poleg tega pa tudi končno veljavno določi vse tiste slovniške oblike, ki se doslej pišejo v našem jeziku ali očitno napačno, ali pa na razne načine. Prof. Levec se je odzval temu častnemu naročilu in njegov „Slovenski pravopis“, ki izide v c. kr. zalogi šolskih knjig, bode te dni dotiskan.

„Časopis musealne slovenske splošnosti“ je začel izhajati v Turčanskem Sv. Martinu. Sestavljen je poseben odbor, ki bode po Slovaškem zbiral historične predmete, tičoč se duševnega in gmotnega življenja slovaškega naroda v poseben muzej, jih razglašal ter opisava v omenjenem časopisu. Urednik listu je A. Sokolff.

Društva.

Tretji koncert „Glasbene Matice“. Iv. Seb. Bacha: „Pasijon po sv. Matevžu“. Mogočno doneča glasba velikana - glasbenika Bacha, ki je zaključila koncertno sezono „Glasbene Matice“, predočila nam je veliko pretresujočo dramo smrti Zveličarja na Golgati. Evangelista Matevža besede, vglasbene priprosto, a vzvišeno, kakoršne so same v svojem velikem učinku, razprostirajo pred poslušalcem v velikih, jedrnatih potezah, nepozabne podobe božjega mučenja in človeške slabosti in nizkosti, podobe, ki so nam neizbrisno vtisnjene v dušo že iz mladih let. V pasijonu je najti veliko dramo, koje učinku se mora vsakdo ukloniti brez ugovora, tiho, udano in nabožno. Nešteto-krat že vglasben, je našel pasijon v Bachu najtlačljivejšega interpreta. Sam velikan v mišljenju in delavnosti, neupogljiv značaj poln mistički nadahnjene duha, je našel Bach v evangeliju zdroj povzbude in kreposti in vzor moške priprostosti. Kaj mu je bilo mari za posvetno slavo in za priznanje sveta! Sebi v veselje in Bogu na čast je, skladal in skladal neumorno dan na dan. In

kar je vstvaril, bilo je jeklo in kar je ostalo ohranjeno, je nam vzor, glasbenemu razvoju pa trden steber, na katerem temelji vsa poznejša resna glasba. Dandanašnji spoštujejo glasbeniki vseh struj v Bachu slovečega svojega prednika-učitelja. Mojster v prepletanju kontrapunktiški združenih glasov doseže Bach naravno v zborih najlepših uspehov. V zborih kaže „Pasijon“ Bachovo umetnost najsijajnejše in najznačilnejše; v njih je najti pristni oživljajoči temperament, duha in dušo Bachovo. V štiri in osmoglasnih zborih, združenih z razdeljenim orkestrom in z orgljami, našel je Bach oni aparat, ki je zamogel podati velikost njegovega mišljenja. Zbori „Kje bliski in gromi v oblakih ste jeznih?“ (št. 33.), „Skesaj se grehov zlih, skesaj“ (št. 35.) ali „Mi grudimo se v prah skesani“ (št. 78) nas v tem utrjajo. Plemenite skladbe verno udane misli so prelepi v besedilo evangelija vpleteni korali. Kakor biseri se svetijo v „Pasijonu“, tem orjaškem delu čudovite kontrapunktike, in vplivajo z nežnostjo svojo ko olajšujoča molitev na burno razburkano dušo. Dobro polovico celega dela vstvarjajo recitativi; priprosto in v poeziji vglasbene besede prikladnim vznosom se vpletajo med zборе, korale in arije, katerih poslednjih se je pa pri koncertu le nekaj podalo. Recitativi ti so našli v gospodu Razingerju in dr. Stuhecu izvrstna interpreta. Gosp. Razinger, ki je kot vokalizator in spreten deklamator-pevec na glasu, je bil v to gotovo v prvi vrsti poklican. Težavni in naporni svoji nalogi je brez ugovora znamenito zadostil. Gosp. Stuheca recitative in troje arij je dičilo blagozvočje mehkega in simpatičnega baritona. Gospica Dev-ova (sopran) in gospa dr. Ferjančič-eva sta podali svoji manjši ulogi korektno v glasbenem, in nežno v glasovnem oziru. Zbor je podal vse, kar je zamogel, pod vodstvom gospoda vodje Josipa Čerina, kateri se je očitno intenzivno zavzel za Bachovo delo. Da je bil studium izredno delo, o tem bode pač vsakdo prepričan, kdor je vaju opazovati, kako težko je družiti z delom uspeh. In Bachov pasijon je pri koncertu „Glasbene Matice“ uspel, podal se je v obliki, vredni velikega umotvora. Poklonjeni lavorjev venec ostani gospodu koncertnemu vodji J. Čerinu v prijazen spomin na njegovo najodličnejšo koncertno priredbo, na veliko pasijonsko delo velikana Bacha.

— oe —

Slovensko zidarsko in tesarsko društvo v Ljubljani, ki šteje že 500 članov, si omisli svojo zastavo, ki bode stala okoli 800 gld. Izvršitev zastave je prevzel strokovnjak g. Zepichal.

Shod v Kamniku priredi „Obrtna zveza za Kranjsko“ pri Krištofu na Šutni velikonočni ponedeljek ob 1/2 11. uri dopoldne. Vspored: 1) Ali je mogoče rešiti mali obrtni stan? 2) Organizacija slovenskih obrtnikov. 3) Raznoterosti. Želeti je mnogobrojne vdeležbe.

Shod v Bizoviku je preteklo nedeljo priredilo „Slov. katol. delavsko društvo“. Gospod Gostinčar je poljudno razlagal mnogobrojnim vdeležencem kmetijske in obrtne zadruge. Gosp. Jean je predlagal, naj se pošlje dež. odboru resolucija za ustanovitev obrtnih mirovniških sodišč. Pritoževalo se je na shodu tudi o delu kaznjencev in laških delavcev, ki mnogo škodujejo poštemim domačinom. Slovensko katol. delavsko društvo s svojimi mnogobrojnimi shodi res kaže, da mu je resno mar za napredek slovenskega naroda.

Češka podružnica sloven. planinskega društva je imela 4. aprila v Meščanski besedi v Pragi sijajen koncert in razstavo.

Novo pevsko društvo „Vranska Vila“ je pričelo poslovati na Vranskem.

Celjsko pevsko društvo bode priredilo dne 17. aprila v „Narodnem Domu“ velik koncert. Nastopilo bode nad 60 pevcev in pevkinj. Pri tem koncertu je obljubila tudi sodelovati slavna poljska koncertna pevkinja gospica Bronislava Wolska s petjem raznih slovanskih narodnih pesmij.

Mestna hranilnica v Radovljici. V mesecu marcu 1898 je 106 strank vložilo 30 109 gld. 90 1/2 kr., 73 strank vzdignilo 6 892 gld. 56 kr., 18 strankam se je izplačalo posojil 8 654 gld., stanje vlog 421 236 gld. 99 1/2 kr.

Mestna hranilnica v Novem Mestu. V mesecu marcu 1898 je 168 strank vložilo 56.866 K 26 h. 101 strank vzdignilo 33.688 K 57 h. posojil se je izplačalo 14.740 K stanje vlog 1.006.809 K 38 h.

Odbor slov. kat. akad. društva „Danice“ na Dunaju se je pri I redni zborovi seji z dne 1. t. m. sestavil sledeče: predsednik: stud. med. Avgust Levičnik, podpredsednik: med. Fran Dolšak, tajnik: iur. Ivan Šinkovic, blagajnik: phil. Bogumil Remec, knjižničar: iur. Anton Bartol, arhivar: med. Ivan Hubad.

Odbor akademičnega društva „Slovenije“ na Dunaju se je na I. rednem občnem zboru v letnem tečaju t. l. dne 1. aprila sestavil tako-le: Predsednik: phil. Jožef Reisner, podpredsednik: meh. Ignacij Šega, tajnik: jur. Ivan Bakovnik, blagajnik: jur. Anton Bončar, knjižničar: phil. Hinko Vodnik, arhivar: jur. Aleksander Fatur, gospodar: jur. Vekoslav Kukovec, namestnika: jur. Frančišek Jerala, arh. Ignacij Stembov.

Razne stvari.

Sreča v nesreči. Pri Zaprešiču je neki ženski, ki se je vozila po železnici, otrok prekucnil se iz vlaka skozi okno. Mati je skočila za njim. Vlak se je ustavil, a kako so se vsi začudili, ko sta mati in otrok popolnoma nepoškodovana zopet stopila na vlak!

Meteor, 4000 kg težek, je padel v Reki in zažgal skladišča. Tako so pisali zadnje dni vsi časniki. „Slovenca“ se pa poroča z Reke, da je vest o meteorju izmislil si reški list „Bilancia“, ki je zavedel druge liste, da so šli na led za prvega aprila.

Slovanov je v Avstriji 15.320.000 (60 1/2%), in sicer Čehov 5.940.000 (23 3/4%), Poljakov 4.030.000 (15 8/10%), Malorusov 3.370.000 (13 3/10%), Slovencev 1.270.000 (5%) ter Hrvatov in Srbov 710.000 (2 8/10%).

Kongres za tuberkulozo. Za nobeno boleznijo ne pomrje toliko ljudi, kakor za tuberkulozo ali za jetiko. Že od nekdanj se trudijo zdravniki da bi našli kako uspešno sredstvo proti tej najgroznejši morilki človeškega rodu. Za Kochom se je oglasilo že mnogo drugih slavni zdravnikov notranjih boleznij s svojimi pripomočki. Sedaj pa so zdravniki sklenili, da se priredi v Parizu poseben kongres, na katerem se bodo bavili od 27. julija do 2. avgusta samo z vprašanjem: kako omejiti silno moč in obupno naraščanje tuberkuloze. Dal Bog kongresu mnogo vspeha!

Občni shod kolesarjev se je vršil na Dunaju dne 25. m. m. Navzočnih je bilo nad 2000 kolesarjev.

Hrvatsko narodno gledališče je v prošlem letu vprizorilo 200 predstav, in to 94 dram, 29 oper, 10 operet, 7 baletov, 4 simfonijske koncerte.

Zveza Gibraltarja z Afriko. Francoski inženir Berthier je napravil načrt, da bi se pod morjem zvezal Gibraltar z Afriko po železnici. Prerov ne pojde v globočino nad 400 metrov in na daljavo ne nad 41 km. Stal bi prerov 125 milijonov frankov. Verjetno je, da se bode kmalu mogoče po suhem voziti iz Evrope v Afriko.

Glad v Slavoniji. V nekaterih okrajih Slavonije je ljudstvo že sedaj brez vseh živil ter trpi strašno pomanjkanje. Lanska letina bila je tako slaba, kakoršnih se že zdavno ne pomni. Vinogradi so vničeni po trtni uši, sadje, osobito češplje, ki so glavni pridelek, vzel je smod, svinje je pomorila kuga, a govedo, ki itak nima cene, poprodali so že v jeseni za živež čez zimo. Cele družine kmetov pohajajo od vasi do vasi beračiti, a kjer nič ni, ne more pomagati radodarno srce soseda. Prebivalci razdejali so svoje hiše, da prodajo stavbeni les za živež. Tudi smrti vsled gladi so že konstatovane. Od deželne vlade ni pomoči, ker potrebuje mažarska vlada tisočake za podkupovanje pri volitvah ter milijone za razstave in sprejeme odličnih tujih vladarjev.

Vojaški listi objavljajo cesarsko naredbo, s katero se imejiteljem zlatih in srebrnih svetinj za zasluge v vojski prve vrste s 1. januarjem 1898 počenši podeljuje dosmrtna doklada.

Kaj si vse ne omislijo! Na Reki je začel izhajati list „Smotra Kvarnera“. List se tiska v štirih jezikih in sicer: v madjarskem, nemškem italijanskem in hrvaškem. Duh mu je madjarski in brezverski.

Manevri mornarice bodo na Adriji od maja do avgusta.

Društvo francoskih pisateljev je izvolilo drugim podpredsednikom Duquenada, nasprotnika Zole. S to volitvijo so tudi francoski pisatelji označili svoje stališče v znani aferi.

Mednarodno družbo tatov, ki je kradla v večjih mestih Nemčije, Holandske in Avstralije, so zasačili v Zurichu.

Električni daljnogled je izumil avstrijski vaški ljudski učitelj Janez Szczezanik. Rešil je s tem problem, s katerim se je ubijal Edison 24 let. Na pariški svetovni razstavi bode s pomočjo te priprave gledalo v posebnem paviljonu 10.000 ljudi vojaške vaje na suhem in na morju, ki se bodo vršile ob istem času. Kako, tega ne ve nihče razun izumitelja.

Menelik na biciklu. Znameniti biciklist Enus je povabljen na abisinski kraljevski dvor, da nauči kralja Menelika in njegovo spremstvo kolesarske umetnosti. Meneliku se zdi bicikelj jako praktična iznajdba, katero meni upeljati tudi v abesinsko vojsko.

V Sibirijo! Prvi brzovlak po sibirski železnici je odžvižgal iz Petrograda dne 3. t. m. Čez šest dni, tedaj danes, je prišel v Tomsk. Vozovi tega vlaka so tako elegantni in nudijo toliko uobnosti, kakor nikjer ne na nobenem evropskem vlaku. Na tej železnici se nič ne čuti suvanje in zibanje. Potovalci lahko med vožnjo brez nevarnosti hodijo iz vagona v vagon. Vozovi so električno razsvetljeni in po zimi se ogrevajo z gorko vodo. Na vlaku je izvrstna obednica. V salonskem vozu je knjižnica, kjer se dobi vse, kar se je zadnji čas tiskalo o Sibiriji. Tudi je tu glasovir, mize za šah in priprave za kajenje. Salonski voz ima posebno zanimivo ventilacijo. Vsak kupej ima po štiri sedeže. V spalnih kupejih so električne svetilnice, ki se lahko poljubno prestavljajo. Na vagonskih hodiščih vise zemljevidi in na mizah leži priprava za pisanje. Iz vsakega kupeja drži električni zvon c do obednice in do služabnikov vlaka. V vsakem vagonu je tudi prostor za toaleta in vise ročaji za telovadbo. Na vlaku je kopelj s tušem in posebna priprava, da se lahko telovadi z rokami, nogami in hrbtom. Telovadba je potrebna, da pri šestdnevni seji redno kroži kri. V obednici se dobe razne mrzle jedi, čaj in kava. Zajutrek, obed in večerja se lahko naroče telegrafično na postajah. Nekoliko sprevodnikov na sibirskem vlaku zna govoriti tudi nemški in francoski. Nekdanj nas je mraz pretresal, ko smo slišali o Sibiriji. Nemški pisatelji so trdili, da so gori nekako doma le vlaki volkov in čete samojedov. Danes pa poročajo nemški časniki, da sta ruska eneržija in umnost zgradili skozi to zanimivo deželo najelegantnejši vlak v Evropi. Vlak že sam na sebi mika, da bi ga človek šel pogledat. Tedaj na svidenje pričaju v sibirskem vlaku!

Nova civilna pravda.

Postopanje pri sodiščih prve stopinje.

(Nadaljevanje.)

Pravni leki

Novi zakon se je postavil glede pravnih lekov popolnoma na posebno stališče. Izginila je do zdaj običajna raznovrstnost pritožb in položil nov jednoten sistem pravnih lekov, vsled katerega se presojuje pravosodne razsodbe in sklepi na podlagi istega gradiva, katero je bilo prvemu sodniku na razpolaganje ne da bi bile novotarije pripuščene. Presoja se mora pa raztezati na vse strani razprave in razsodbe, tako da je presojevalni sodnik obvezan, razmotrivati vgotavljevanje dejstev in dokazovanja ter preiskovati pomankljivost razprave in pravilno uporabo zakona.

Zakon pozna pa kot pravne leke: a) priziv in revizijo, b) rekurz in c) tožbo zaradi ničnosti in zaradi obnove.

a) Priziv in revizija.

Priziv je mogoče vložiti proti vsem razsodbam prvega sodnika, in to v teku 14 dni od tedaj, ko je bila razsodba stranki dostavljena, ali pa ako je bila razsodba o zahtevku do 50 gld. (v malotnem postopku) obema navzočima strankama proglašena.

Pravočasni priziv ustavi pravomočnost in izvršilnost razsodbe v toliko, kolikor zahteva priziv predruženja razsodbe.

Priziv je mogoče pismeno vložiti, ali pa pri sodišču na zapisnik dati. V prizivu se mora pa natančno razložiti, v katerih točkah da se razsodba graja in iz katerih razlogov. Dodati je pa tudi izjavo, se li zahteva popolno razveljavljenje razsodbe, ali pa le nje preuredba. — Sodišče dostavi priziv nasprotni stranki, in ta ima pravico v 14. dneh prizivu odgovarjati in njega razloge pobijati.

Na vsaki priziv bi se morala pravdna zadeva še jedenkrat pred prizivnim sodiščem ustno razpravljati, a zakon dopušča izjemo, da se ustna razprava opusti v posebnih, po zakonu navedenih slučajih, in pa, ako se obe stranki soglasno ustni razprav odpovesta. V tem slučaju razsodi prizivno sodišče v tajni seji.

Pri ustni prizivni razpravi pa pojasnjeta stranki položaj pod vodstvom sodnika tako, da se slučaj popolnoma pojasni, in je prizivnemu sodišču jasno, je li se je prva razsodba pravilno izrekla ali ne.

Proti razsodbi sodišča druge stopinje je mogoče vložiti v 14. dneh po dostavljenju višjesodne razsodbe revizijo, le v malotnem postopku ni revizija pripuščena. Revizijo je pa mogoče zahtevati:

1.) zaradi ničnosti, prizivne razsodbe, 2.) zaradi protislovja prizivne razsodbe s pravnimi spisi, 3.) zaradi pomankljivostij, katere izključujejo popolno presojo sporne stvari, in 4.) zaradi nepravilne pravne presoje pravnega predmeta.

Pravočasna revizija zadržuje, jednako kakor priziv, pravomočnost in izvršilnost razsodbe, izvzema slučaj, da je prizivna razsodba pravosodno razsodbo potrdila. V tem slučaju je pa izvršilo pripuščeno.

Revizijo mora podpisati odvetnik, nasprotnik po vložiti v 14. dneh odgovor reviziji.

Prizivna instanca mora čistopis svoje razsodbe v toliko izvodih napraviti in poslati sodišču prve stopinje, kolikor je strank, do zdaj so morala pravosodna sodišča prevajati višjesodne razsodbe za stranke, to zdaj preneha. Višje sodišče mora razsodbo izdati in dostaviti strankam v istem jeziku, v katerem se je pri prvem sodniku obravnavalo. Ker se zdaj pri nas navadno v slovenskem jeziku razprave vrše tedaj morajo dobiti stranke neposredno od višjega sodišča slovenska razsodila, in če se to ne zgodi, naj se stranke pritožijo, saj je zakon jasen in določen.

(Dalje prihodnjic.)

Prej **Albert Robida** Prej
M. Učak M. Učak
v Ljubljani, Rožne ulice št. 5
26 (25-5) izvršuje po najnižjih cenah

sobna slikarska dela

v vsakem slogu in ima tudi na blagovoljni ogled veliko zbirko najnovejših vzorcev. — Dela na deželi se vzprejemajo ob vsakem času. — Priporoča se posebnost za slikanje cerkev in kapel. — Naročajo se dela lahko tudi pismenim potom.

Alojzij Večaj,

pečarski mojster v Ljubljani,

Opekarska cesta št. 61.

priporoča svojo izborno zalogo vsakovrstnih

pečij iz glinaste snovi

od najprostejših do najfinejših rujave, zelene ali bele barve. Izdeluje na željo tudi peči v poljubni drugačni barvi.

Natančno izvršuje naročila na štedilnike ter jamci za vse svoje izdelke jedno leto.

— Cene nizke. — 8 (52-7)

Ljudska posojilnica

v Ljubljani, Gradišče št. 1.

Obresti za hranilne vloge 4½% brez odbitka,
rentni davek plača hranilnica iz svojega.

Stanje dne 31. marca 1898.

Posojila	gld. 702.139.81	Udov 525 z vplača-	
Naloženo pri hranilni-		nimi deleži	gld. 2.950—
cah, bankah, poštni		Hranilnih vlog	1,012.522.56
hranilnici in gotovini	„ 326.509.37	Prometa v 3. mesecih od 1. januarja do 31. marca 1898	
		gld. 1,991.212.59.	41 (1-1)

Trnkóczyja
ustna voda
steklenica 50 kr.

Trnkóczyja
prašek za zobe
škatljica 30 kr.

kakor tudi

vse medicinično-kirurškične in pharmaceutične preparate, specialitete itd., dietična sredstva, homeopatična zdravila, medicinska mila, parfumerije itd. itd.

priporočajo in razpošiljajo na vse strani 27 (12-4)

lekarniške tvrdke:

Ubald pl. Trnkóczy v Ljubljani na Kranjskem,
Viktor pl. Trnkóczy na Dunaju, Margarethen,
Dr. Oton pl. Trnkóczy na Dunaju, Landstrasse,
Julij pl. Trnkóczy na Dunaju, Josefstadt,
Vendelin pl. Trnkóczy v Gradcu na Štajarskem.

➔ Pošiljatev z obratno pošto. ➔

Pozor kolesarjem - novincem:

za vozno vežbanje s kolesom je velikanska dvorana na razpolago.

Prodaja
biciklov.

Največja zaloga koles z vsemi novostmi. Po znano najboljša in preskušena kolesa proti garanciji po najnižjih cenah. **Mehanična delavnica** za vsa popravila nahaja se v lastni hiši na Poljanski cesti št. 31, isto tam lep prostor na prostem za vežbanje na kolesu.

Puch, Styria
najboljša

Columbia
Helical-
Premier

Svetovnoznana
angleška kolesa
iz orožne tovarne B. S. A.

Velika zaloga vsakovrstnih šivalnih strojev po najnižjih cenah.

Čeniki šivalnih strojev ter koles se pošiljajo po pošti zastonj in franko.

Priporočam se p. n. občinstvu najuljudneje in vabim k obilnemu obisku.

Fran Čuden, urar v Ljubljani.

Zarezano strešno opeko

(Strangfalz-Dachziegel)

prešano opeko za zid
navadno opeko za zid

ponujata
po izdatno znižanih cenah

Knez & Supančič
tovarna za opeko v Ljubljani.

Trgovina s papirjem **Jos. Petriča** na sv. Petra cesti št. 6.

priporoča

razna velikonocna darila.

Največja zaloga vsakovrstnega papirja po tovarniških cenah. 38 (4-2)

Papirne vreče lastnega izdelka in šolske zvezke po najnižjih cenah i. t. d.

ERNST SPEIL,

mehanik,

Ljubljana, Turjaški trg št. 1.
(„Katoliški Dom.“)

Zaloga šivalnih strojev in bicikljev po najnižjih cenah iz različnih tovarn.

➔ **Najnovejši izumi.** ➔

Vsa v to stroko spadajoča dela se točno in solidno in po najnižjih cenah izvršujejo.

Za mnogobrojna naročila se udano priporoča

Ernst Speil,
mehanik.

28 (24-5)

ANA HOFBAUER

Wolfve ulice št. 4. **LIUBLJANA** Wolfve ulice št. 4.
se priporoča 37 (4-2)

za izdelovanje banderjev, baldahinov, paramentov, cerkvenega perila, vezenja in za popravo starih paramentov.

Razglas.

Mesarska zadruga v Ljubljani slavnemu p. n. občinstvu naznanja, da je vsled razpisa vis. e. kr. deželne vlade z. dné 27. aprila 1895, št. 5500 dež. zak. št. 13

prodaja mesa ob nedeljah dovoljena le do 9. ure dopoludne,

in se morajo ob tej uri vse mesnice v mestu in predmestjih zapreti.

V Ljubljani, 26. marca 1898.

Josip Kozak,
zadružni načelnik.

35 (3-3)

Ignacij Čamerik

kamnosek,

v Ljubljani, Poljske ulice 28.

Priporoča se prečastiti duhovščini za vsa

kamnoseška cerkvena dela

oltarjev, prižnic, obhajilnih miz i. t. d.

Ima tudi lepo zalogo raznovrstnih

nagrobni spomenikov

36 (24-2)

preskrbljuje na željo cele rake.

Priporoča se tudi stavbinskim mojstrom in hišnim posestnikom za vsa stavbinska dela iz trdega kraškega kamna, katera točno, solidno in po nizkih cenah napravi.

Brezplačno izdeluje narise, napravlja obrise za cerkvena in stavbinska dela.